

Naar representatie in participatie

Een onderzoek naar participatie in Nijmegen dat iedereen bereikt

Radboud Universiteit Nijmegen

Faculteit der Managementwetenschappen

Bestuurskunde

Masterthesis

Juli 2025

Begeleidend docent: dr.

Samenvatting

Ondanks dat inwonerparticipatie een steeds belangrijker onderdeel binnen overheden is, neemt vooral een selecte groep mensen deel aan die inwonerparticipatie. Het idee van participatie is dat iedereen mee kan denken en praten met het maken, uitvoeren en evalueren van overheidsbeleid. Dit zou volgens de wetenschappelijk literatuur veel voordelen opleveren voor de democratie en de participanten zelf. Aangezien veel groepen mensen ondervertegenwoordigd zijn bij participatie gaan de voordelen niet volledig op. Dit onderzoek poogt manieren te vinden hoe de gemeente Nijmegen ondervertegenwoordigde groepen wel bereid kan krijgen om deel te participeren. Om hierachter te komen, zijn voor dit onderzoek ambtenaren van de gemeente Nijmegen geïnterviewd. Zij hebben in deze interviews aangegeven wat goede manieren zijn om ondervertegenwoordigde mensen bereid te krijgen om te participeren. Uit de data-analyse blijkt dat op strategisch niveau vier manieren zijn om ondervertegenwoordigde mensen te betrekken. Deze op strategisch niveau geformuleerde manieren beschrijven wat de gemeente Nijmegen kan doen. Ook staan er in dit onderzoek tal van concrete voorbeelden die Nijmegen naast de strategische lijnen kan gebruiken bij het maken van participatieplannen. Andere gemeenten kunnen hier ook van gebruikmaken. Ook staan er in dit onderzoek inzichten over inwonersparticipatie die de huidige wetenschappelijke kennis kunnen aanvullen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	4
2. Theoretisch kader	5
2.1. Identiteiten van de niet-participanten	6
2.2. Redenen om niet te participeren	8
2.3. Hoe inwoners wel bereid te krijgen zijn	10
3. Het methodologisch kader	13
4. Resultaten	16
4.1. Inwoners bedienen	17
4.2. Een-op-eencontact met inwoners	18
4.3. Gebruik externe ambassadeurs met positief imago	19
4.4. Laagdrempelig informeren en participeren	21
5. Discussie	22
5.1. Discussie	22
5.2. De beperkingen	23
5.3. Conclusie	24
Literatuur	25
Bijlage 1	29
Bijlage 2	30

1. Inleiding

Burgerparticipatie is hedendaags een actueel onderwerp binnen de overheid (van Eijk, 2013, p. 256; Michels, 2012, p. 285). Vooral in het lokaal bestuur komt burgerparticipatie veelvuldig voor (van Eijk, 2013, p. 256; Geurtz & van de Wijdeven, 2010, p. 533; Michels, 2012, p. 285). Dat komt volgens Van Eijk (2013, p. 256) door onder andere de concrete onderwerpen die aan bod komen. Er zijn verschillende redenen waarom participatie in positieve zin kan bijdragen aan de democratie (Michels & de Graaf, 2010, p. 481; Burby, 2003, p. 35).

Echter, Michels (2011, p. 290) schrijft dat de positieve effecten alleen gelden voor zij die participeren. Ofwel, alleen zij die deelnemen aan inwonerparticipatie ervaren de positieve effecten, de anderen niet. Dat impliceert ook dat niet iedereen aan burgerparticipatie deelneemt. Michels (2011, pp. 290-291) bevestigt die implicatie door te beweren dat de participanten maar een klein deel van de bevolking vertegenwoordigen en dat sommige groepen vaak minder goed vertegenwoordigd zijn. Ook Abas et al. (2023, p. 1) schrijven dat bij participatie tegenwoordig nog steeds ongelijkheid is. Zo zijn bijvoorbeeld jonge mensen vaak ondervertegenwoordigd (Michels, 2012, p. 291). Volgens Abas et al. (2023, p. 1) bestaat de ongelijkheid op basis van kleur, leeftijd en welvaart. Het gevolg van de ongelijkheid is dat sommige geluiden nooit gehoord worden (Michels, 2012, p. 291). Dit kan volgens Michels (2012, p. 291) leiden tot een afname van de kwaliteit van de representatieve democratie en een verminderd vertrouwen in de overheid. Het gebrek aan participatie kan leiden tot protesten en negatieve reacties (Abas et al., 2023, p. 2). Kortom, participatie werkt nog niet voor iedereen.

De gemeenteraad van Nijmegen heeft middels een actieprogramma kenbaar gemaakt een nieuw participatiebeleid te willen dat iedereen bereikt (Gemeente Nijmegen, 2024, pp. 23-25). De gemeente Nijmegen zal dus meer mensen willen bereiken en laten deelnemen aan participatie, met name de groepen die ze nu het minst goed bereikt. Zowel bij de gemeente Nijmegen als in de wetenschappelijke literatuur is er beperkte kennis over hoe die mensen te bereiken zijn. Er bestaat wel kennis over wie die groepen zijn en wat hen motiveert, maar er is beperkte kennis over hoe overheden hen wel kan laten deelnemen aan burgerparticipatie. Dit onderzoek wil dan ook bijdragen aan het toevoegen van kennis over dit onderwerp, zowel voor de gemeente Nijmegen als voor de wetenschap. Het doel van dit onderzoek is dan ook dat er meer inzicht komt in hoe niet-participanten uit ondervertegenwoordigde groepen zover te krijgen zijn om deel te nemen aan burgerparticipatie, teneinde beleidsmakers deze inzichten kunnen gebruiken om hierop in te spelen. Om dit te onderzoeken gebruikt dit onderzoek de volgende onderzoeksvraag: *Hoe kan de gemeente Nijmegen ervoor zorgen dat inwoners die ondervertegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie deel gaan nemen aan inwonerparticipatie?*

Er is al wel veel onderzoek gedaan naar inwonerparticipatie en het onderwerp krijgt steeds meer aandacht binnen de bestuurskundige wetenschap (Klijn, 2008, p. 506; Ianeniello et al., 2018, pp. 22-23). Mede door de huidige tijdsgeest over de overheid, de New Public Governance, is onderzoek doen naar burgerparticipatie relevant (Jäntti & Kurkela, 2021, p. 24). Zo is er al veel onderzoek gedaan naar de

positieve en negatieve effecten van participatie op de democratie (Ianeniello et al., 2018, p. 21). Ook hebben veel wetenschappers concrete participatievormen onderzocht (Ianeniello et al., 2018, pp. 22-23). Echter, weinig onderzoek is gedaan naar hoe mensen wel bereid te krijgen zijn om te participeren en vooral de mensen die nu ondervertegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie. Dit onderzoek wil bijdragen om die kennis over hoe gemeenten mensen uit ondervertegenwoordigde groepen bij participatie wel bereid kan krijgen om deel te nemen aan inwonerparticipatie.

Het veelvuldig gebruik van burgerparticipatie staat nog in de kinderschoenen, ondanks dat overheden het steeds meer met verschillende participatievormen aan het experimenteren zijn (Klijn, 2008, p. 506). Om een inclusievere inwonerparticipatie te krijgen is het voor gemeenten interessant om erachter te komen wat werkt om die inclusievere participatie te krijgen. Eventueel kunnen gemeenten barrières wegnemen of mensen op een manier te enthousiasmeren voor deelname aan burgerparticipatie. In het geval van dit onderzoek wil de gemeente Nijmegen een participatiebeleid dat iedereen weet te bereiken; de opkomst bij participatiemomenten is niet voldoende representatief (Gemeente Nijmegen, 2024, pp. 23-25). Dit onderzoek kan de gemeente Nijmegen inzicht geven in door welke strategieën ze inwoners uit ondervertegenwoordigde groepen wel bereid kan krijgen zijn om te participeren.

Dit artikel begint hierna met het theoretisch kader. Het theoretisch kader beschrijft de *state of the art* over wie er niet participeren, waarom niet en hoe overheden hen wel bereid kan krijgen om te participeren. Na het theoretisch kader volgt het methodologisch kader. Hierin staat beschreven hoe dit onderzoek de onderzoeksvraag wil beantwoorden en waarom deze methode werkt om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Na het methodologisch kader staan de resultaten van het onderzoek. Als laatste volgen de discussie en de conclusie. In de discussie staat een reflectie van de resultaten van dit onderzoek ten opzichte van de literatuur, de beperkingen van dit onderzoek en aanbevelingen voor de wetenschap en de praktijk. In de conclusie staat bondig het antwoord op de onderzoeksvraag.

2. Theoretisch kader

Om te weten hoe overheden meer mensen bereid kunnen krijgen om deel te nemen aan inwonerparticipatie is het eerst van belang om te weten wie die mensen zijn die ondervertegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie. Als dat bekend is, dan is het belangrijk om te weten waarom ze niet bereid zijn te participeren. Gemeenten kunnen met die kennis eventuele drempels weghalen of verlagen waardoor die mensen wel gaan participeren. Dat is dan de ontwerp-vraag, de hoe-vraag, die centraal staat in dit onderzoek. Dit theoretisch kader zal eerst bekijken wie er ondervertegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie. Vervolgens staat in dit theoretisch kader waarom die mensen niet deel willen nemen. Tot slot staat in dit theoretisch kader welke oplossingen de wetenschappelijke literatuur biedt om meer mensen bereid te krijgen te participeren. Uiteindelijk geeft het theoretisch kader richting aan de dataverzameling, in die zin niet dat het er theorieën getoetst worden, maar dat dit theoretisch kader als achtergrondkennis richting geeft aan de dataverzameling en -analyse.

profiel *inactive citizens* vooral bestaat uit laagopgeleide mensen die uit onvrede afgehaakt zijn van de politiek. De *faithful voters* zijn vaak getrouwd, oud, ontvangen een hoog inkomen en hebben kinderen.

Ondanks dat de insteek van Hirschman (1970) anders is dan die van Jeroense en Spierings (2022) is wel een overlap te zien tussen beide onderzoeken. Zo laat Sharp (1984) op basis van Hirschman (1970) zien dat hoogopgeleide mensen vaker participeren dan laagopgeleide mensen en geven ook Jeroense en Spierings (2022) onder andere aan dat ook laagopgeleide mensen niet participeren. Het verschil tussen de twee onderzoeken is dat Sharp (1984) opleidingsniveau als criterium stelt voor de mate van participatie, terwijl Jeroense en Spierings (2022) laten zien dat het wat complexer in elkaar zit. Het onderzoek van Jeroense en Spierings (2022) laat veel meer karaktereigenschappen zien en is daardoor gedetailleerder op dat gebied. Afijn, Jeroense en Spierings (2022) geven veel groepen aan als niet-participanten, maar dat geeft nog niet duidelijk weer wie er echt ondervertegenwoordigd zijn.

Andere onderzoeken komen ook met andere bevindingen. Zo hebben Kern en Hooghe (2018, p. 729) onderzoek gedaan naar de relatie tussen participatie en de sociaaleconomische status van mensen op nationaal niveau. Kern en Hooghe (2018, p. 738) definiëren sociaaleconomische status aan de hand van opleidingsniveau en inkomen. Kern en Hooghe (2018, p. 738) beweren dat bij het veelvuldig gebruiken van participatie te zien is dat vooral mensen met een hoge sociaaleconomische status komen opdagen en mensen met een lage sociaaleconomische status niet. Dit lijkt enigszins overeen te komen met de bevindingen van Sharp (1984). Echter, Sharp (1984) heeft meer specifiek onderzoek gedaan naar opleidingsniveau in plaats van sociaaleconomische status.

García-Espín (2025, p. 171) schrijft hierop aansluitend dat de arbeidersklasse niet goed vertegenwoordigd is bij participatie. Ook Irvin en Stansbury (2004, p. 59) verwijzen naar onderzoeken die schrijven dat mensen met een hoog inkomen oververtegenwoordigd zijn. Echter, García-Espín (2025, p. 171) definieert de arbeidersklasse op basis van de sociaaleconomische status en het opleidingsniveau. Ook het onderzoek van García-Espín (2025) geeft daarmee het opleidingsniveau een belangrijke plaats in het bepalen of iemand participeert of niet. Daarmee hebben de onderzoeken van García-Espín (2025), Kern en Hooghe (2018) en Sharp (1984) als gemene deler dat ze het educatieniveau als een belangrijke voorspeller voor de participatiedeelname zien.

Ook García-Espín en Lancha-Hernández (2025, pp. 8-11) schrijven dat opleidingsniveau veel uitmaakt voor de participatiediversiteit. García-Espín en Lancha-Hernández (2025, p. 6) hebben onderzoek gedaan naar de diversiteit van personen binnen adviesraden in Spanje. Zij concluderen dat de adviesraden erg geprofessionaliseerd zijn; het overgrote deel van de deelnemers zijn hoogopgeleid (García-Espín & Lancha-Hernández, 2025, p. 11). John (2009, p. 494) schrijft dat na decennia aan enquêteonderzoeken de betrouwbare bevinding is dat vooral zij met een hoog inkomen, zij die een baan hebben en zij die meer jaren onderwijs hebben gehad oververtegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie. Het onderzoek van John (2009, p. 500) zelf wijst uit dat inkomen en educatie voorspellende factoren voor de participatiedeelname zijn.

Niet alleen laagopgeleide mensen zijn ondervertegenwoordigd. Michels (2012, p. 291) concludeert namelijk na het onderzoek doen naar 39 casussen van meerdere onderzoeken dat jongeren en culturele minderheden ondervertegenwoordigd zijn. Verdere definities van die groepen beschrijft Michels (2012) niet. Ook Amnå en Ekman (2014, p. 266) schrijven dat onderzoeken van wetenschappers uitwijzen dat de betrokkenheid en de mate van participatie onder jongeren lager zijn. Dit komt volgens Amnå en Ekman (2014, p. 266) doordat jongeren heel erg ongeïnteresseerd zijn in politiek.

Naast Michels (2012) en Amnå en Ekman (2014) schrijven ook Jäntti en Kurkela (2021, p. 26) dat jongeren weinig deelnemen aan burgerparticipatie. Jäntti en Kurkela (2021, p. 28) hebben onderzoek gedaan naar de participatie-ervaringen van universitair studenten bij lokale overheden. Uit de dataverzameling van Jäntti en Kurkela (2021, p. 28) blijkt dat veel studenten niet deelnemen aan participatie. De redenen die de studenten hiervoor gaven, waren dat ze vaak niet weten dat er participatiemogelijkheden zijn of ze voelen zich niet vaardig genoeg om te participeren (Jäntti & Kurkela, 2021, p. 37). Als universitair studenten ook niet participeren, dan schept dat de vraag of opleidingsniveau er wel toe doet als bepalende factor voor de participatiedeelname of dat andere factoren bepalender zijn. Afijn, niet opleidingsniveau maar leeftijd is in ieder geval voor Michels (2012), Amnå en Ekman (2014) en Jäntti en Kurkela (2021) bepalend voor de participatiedeelname.

Te zien is dus dat de wetenschap niet een specifiek type persoon kan aanwijzen als niet-participant. Waar García-Espín (2025), García-Espín en Lancha-Hernández (2025), John (2009), Kern en Hooghe (2018) en Sharp (1984) aangeven dat opleidingsniveau bepalend is voor de mate van participatie, zeggen Michels (2012), Amnå en Ekman (2014) en Jäntti en Kurkela (2021) dat leeftijd bepalend is. Het onderzoek van Jeroense en Spierings (2022) laat zien dat de niet-participant uit verschillende typen mensen bestaat, van zowel jong als oud, hoog- en laagopgeleid. Omdat jonge mensen en laagopgeleide mensen sterker verankerd zijn in de wetenschappelijke literatuur als niet-participanten zal dit onderzoek vooral kijken naar hoe gemeenten hen bereid kunnen krijgen zijn om te participeren.

2.2. *Redenen om niet te participeren*

Deze paragraaf kijkt vooral naar waarom jongeren en laagopgeleide mensen niet bereid zijn deel te nemen aan inwonerparticipatie. Door inzicht te hebben in de motieven van die mensen, kan een overheid kijken of ze tegemoet kan komen aan die mensen, zodat ze toch wel bereid worden om deel te nemen aan inwonerparticipatie.

Jäntti en Kurkela (2021, p. 29) hebben drie factoren gevonden die iemands bereidheid tot participatie verklaren. Deze drie zijn: maatschappelijke, persoonlijke en instrumenteel-procesmatige factoren (Jäntti & Kurkela, 2021, p. 29). De maatschappelijke factor gaat volgens Jäntti en Kurkela (2021, p. 30) bijvoorbeeld over de tevredenheid van iemand richting de politiek. De persoonlijke factor gaat volgens Jäntti en Kurkela (2021, p. 31) over iemands ervaren competenties, middelen en voorkeuren. De instrumenteel-procesmatige factor gaat over de instrumenten die overheden hebben om

participatie te faciliteren (Jäntti & Kurkela, 2021, p. 34). Jäntti en Kurkela (2021, pp. 36-37) geven aan dat de overheid voornamelijk invloed kan hebben op de instrumenteel-procesmatige factoren en weinig op de persoonlijke en maatschappelijke factoren.

Turnhout et al. (2010) hebben een *case study* gedaan naar de soorten participanten in een participatieproces. Turnhout et al. (2010, p. 11) onderscheiden daaruit twee typen passieve inwoners: de ongeïnteresseerde en de teleurgestelde inwoner. De teleurgestelde inwoners uit het onderzoek van Turnhout et al. (2010, p. 12) zijn in eerste instantie wel bereid deel te nemen aan inwonerparticipatie, maar ze haken af doordat zij het idee hebben dat alles van tevoren al besloten is en gemeenten niks met hun inbreng gedaan doen (Turnhout et al., 2010, p. 8). Ook het onderzoek van Lowndes et al. (2001) heeft dit als bevinding. Lowndes et al. (2001, p. 450) schrijven dat de belangrijkste reden van niet-participanten om niet te participeren is dat inwoners het gevoel hebben dat de overheid niets met hun inbreng doet. Beide onderzoeken geven aan dat inwoners niet tevreden zijn over de mogelijkheid dat hun inbreng beslissingen kan beïnvloeden.

De ongeïnteresseerde inwoners participeren niet omdat zij andere probleemdefinities hanteren dan de initiatiefnemers of ze vinden de plannen niet relevant (Turnhout et al., 2010, p. 12). Dit sluit aan bij onderzoek van Tadili en Fasly (2019). Tadili en Fasly (2019, p. 3) hebben een enquête over inwonerparticipatie uitgeschreven aan mensen in verschillende belangrijke posities vanuit meerdere steden van over de hele wereld. De uitkomst van het onderzoek van Tadili en Fasly (2019, p. 4) is dat de respondenten zeggen dat voor inwoners het van belang is dat inwoners het onderwerp interessant vinden om te participeren. Op basis van de onderzoeken van Turnhout et al. (2010) en Tadili en Fasly (2019) is wel te zeggen dat zowel inwoners als experts het belangrijk vinden dat het participatieonderwerp interessant moet zijn voor de inwoners.

Verder hebben volgens Lowndes et al. (2001, p. 450) in algemeenheid ‘gewone’ inwoners en jongeren een negatief beeld over de politiek en over politici. Daarom willen de ‘gewone’ inwoners en jongeren niet naar participatiebijeenkomsten komen (Lowndes et al., 2001, p. 450). Het onderzoek van Gherghina en Geissel (2018) daarentegen beschrijft het tegengestelde. Volgens Gherghina en Geissel (2018, p. 233) zijn inwoners die negatief tegen de instituties van de representatieve democratie aankijken juist wel voorstanders van vormen van directe democratie waar inwoners besluiten mogen nemen. Zij voelen zich niet vertegenwoordigd en willen daarom directe invloed (Gherghina & Geissel, 2018, p. 234).

Holum (2022, p. 922) schrijft dat gemeenten niet goed genoeg hun best doen om inwoners te informeren over participatiemomenten. Inwoners weten dan helemaal niet dat de mogelijkheid tot participeren er is. Lowndes et al. (2001, p. 451) herkent dit doordat veel inwoners in hun onderzoek aangeven dat ze niet weten dat er participatiemomenten zijn. Verder zeggen inwoners dat ze niet weten hoe ze de gemeenteraad kunnen beïnvloeden (Lowndes et al., 2001, p. 451). Ook Jäntti en Kurkela (2021, p. 34) zeggen dat onwetendheid over de participatiemogelijk een reden is voor het niet participeren. Zij hebben onderzoek gedaan naar participatie onder universitair studenten, waarbij de

universitair studenten aangeven vaak niet te weten wat de participatiemogelijkheden zijn (Jäntti en Kurkela, 2021, p. 34). Volgens deze auteurs is onwetendheid over de participatiemogelijkheden een reden waarom men niet participeert.

Er zijn ook onderzoeken die aangeven dat mensen zich niet geschikt achten voor inwonerparticipatie. Volgens Callahan (2007, p. 1180) hebben burgers niet de kennis en persoonlijke motivatie om te participeren. Lowndes et al. (2001, p. 453) schrijven dat respondenten vaak zeiden dat participatie niks voor hen is. Sommige respondenten vinden dat participatie iets is voor specifieke mensen waar ze zichzelf niet onder scharen (Lowndes et al., 2001, p. 453). Turnhout et al. (2010, p. 5) schrijven dat bij participatiebijeenkomsten de deelnemers vaak ook vaardigheden nodig hebben om mee te doen. Deelnemers moeten bijvoorbeeld duidelijk hun mening kunnen uiteenzetten (Turnhout et al., 2010, p. 5). Het onderzoek van Turnhout et al. (2010, p. 5) wijst uit dat inwoners zonder geschikte participatievaardigheden afhaken vanwege de technische en wetenschappelijke discoursen in sommige participatiebijeenkomsten. Ook Jäntti en Kurkela (2021, p. 32) ondervinden bij veel universitair studenten de houding dat zij zich niet competent genoeg achten om te participeren. Callahan (2007), Jäntti en Kurkela (2021), Lowndes et al. (2001) en Turnhout et al. (2010) geven dus meer de geschiktheid voor participatie aan als reden om niet te participeren.

Omdat Jäntti en Kurkela (2021, pp. 36-37) schrijven dat gemeenten vrijwel alleen kunnen sturen op instrumenteel-procesmatige factoren, vallen meerdere redenen om niet te participeren weg voor dit onderzoek. Het zijn wellicht wel geldige redenen, maar niet passend bij dit onderzoek om de onderzoeksvraag te beantwoorden, aangezien dit onderzoek kijkt naar wat gemeenten wel kunnen doen. Daarom zal dit onderzoek vooral focussen op de instrumenteel-procesmatige factoren. Dat inwoners het gevoel hebben dat er niks met hun inbreng gedaan wordt, valt binnen de definitie van een persoonlijke factor. Dit geldt ook voor de redenen dat inwoners een onderwerp niet interessant vinden en dat inwoners zich niet geschikt achten voor participatie. Deze redenen om niet te participeren vallen dus af voor dit onderzoek. Het negatieve beeld dat inwoners over de politiek hebben, is te definiëren als een maatschappelijke factor. Ook deze valt af. De onwetendheid over de participatiemogelijkheden is de enige instrumenteel-procesmatige factor. Deze reden uit deze paragraaf wordt daarom als enige meegenomen in de volgende paragraaf.

2.3. *Hoe inwoners wel bereid te krijgen zijn*

Deze paragraaf kijkt naar hoe de niet-participanten wel over te halen zijn om deel te nemen aan inwonerparticipatie. Deze paragraaf sluit dan aan op paragraaf 2.1, omdat deze paragraaf de daar gevonden niet-participanten hier toepast op wanneer ze wel willen participeren. Verder gaat deze paragraaf onder andere in op de gevonden reden in paragraaf 2.2 waarom die niet-participanten niet willen participeren. Zoals beschreven in paragraaf 2.2. kijkt deze paragraaf naar de instrumenteel-procesmatige factoren als beschreven in het onderzoek van Jäntti en Kurkela (2021, pp. 31-33), omdat gemeenten hier wél invloed op hebben.

Agger (2012) heeft in Denemarken onderzoek gedaan naar hoe gemeenten mensen kunnen betrekken bij inwonerparticipatie. Agger (2012, p. 41) komt in dat onderzoek tot de conclusie dat voor een inclusief participatieproces de gemeente een op maat gemaakt participatieplan moet hebben. Dit op maat gemaakte participatieplan bestaat dan uit meerdere manieren hoe verschillende groepen mensen benaderd moeten worden (Agger, 2012, p. 41). Agger (2012, p. 42) heeft geen onderzoek gedaan naar hoe niet-participanten wel te bereiken zijn. Wel beweert Agger (2012, p. 41) dat het gebruik van sociale media en het internet potentiële oplossingen zijn om die groepen wel te laten participeren. Agger (2012) zelf heeft die twee potentiële oplossingen niet onderzocht.

Ook Jäntti en Kurkela (2021) zien potentie in digitale participatievormen. Om zo veel mogelijk mensen deel te laten nemen aan inwonerparticipatie, zouden de participatie-invullingen zo eenvoudig mogelijk moeten zijn (Jäntti & Kurkela, 2021, pp. 37-39). Hiermee bedoelen Jäntti en Kurkela (2021, pp. 37-39) schrijven dat participatiemethoden *easy-to-access* en *easy-to-use* moeten zijn. Participatiemethoden die *easy-to-use* zijn zouden volgens Jäntti en Kurkela (2021, p. 34) vooral voor voormalige passieve inwoners en jongeren de drempel tot participeren verlagen. Een voorbeeld van *easy-to-use* is het gebruik van internetplatforms, ofwel de digitale participatie (Jäntti & Kurkela, 2021, p. 34).

Ook Holum (2022, p. 922) schrijft dat het gebruik van digitale participatie een verbetering zou kunnen zijn om wie dan ook te betrekken bij inwonerparticipatie. Eerder constateerde Holum (2022, p. 922) dat gemeenten niet genoeg hun best doen om inwoners te bereiken. Met de constatering dat slechts veertien procent van de ondervraagde gemeenten digitale vormen van participatie gebruikt, ligt hier een potentieel op het bereiken van meer mensen (Holum, 2022, p. 922).

Van den Berg et al. (2020) nuanceren het beeld dat digitale participatie jonge mensen eerder betreft bij participatie. Van den Berg et al. (2020) hebben onderzoek gedaan naar de inclusiviteit van digitale participatie. Van den Berg et al. (2020, p. 991) hebben in dat onderzoek naar de variabelen 'geslacht' en 'leeftijd' gekeken. Zij kwamen erachter dat digitale participatie inclusief is op basis van geslacht (van den Berg et al., 2020, p. 998). Bij de variabele 'leeftijd' is te zien dat de mate van participatie stijgt naarmate iemand ouder wordt (van den Berg et al., 2020, p. 998). Deze stijging stopt rondom de 65-jarige leeftijd (van den Berg et al., 2020, p. 997). Niet per se jongeren nemen dus meer deel aan digitale participatie. Volgens Van den Berg et al. (2020, pp. 996-998) is de manier van communiceren in een uitnodiging bepalend voor de deelname van welk type publiek. Met het goed gebruiken van het instrument kunnen gemeenten participatie inclusiever maken doordat ze ondervertegenwoordigde groepen kunnen bereiken (van den Berg et al., 2020, p. 997).

In het kader van communiceren in een uitnodiging en participatie die *easy-to-access* en *easy-to-use* zijn, hebben Falanga en Ferrão (2021, p. 9) een aanbeveling om de drempel om te participeren bij laagopgeleide mensen weg te halen. Hierbij hebben Falanga en Ferrão (2021) onderzoek gedaan naar participatie op lokaal en nationaal niveau. Falanga en Ferrão (2021, p. 9) schrijven dat gemeenten de drempel kunnen verlagen door eenvoudige taal te gebruiken. Hierdoor is de participatie ook voor

laagopgeleide mensen te begrijpen. Falanga en Ferrão (2021, p. 9) adviseren dus dat gemeenten de participatie middels taalgebruik zo toegankelijk mogelijk kunnen maken om de ondervertegenwoordigde groepen te laten participeren.

Anders dan dat Jäntti en Kurkela (2021) beweren, beweren Barrett en Brunton-Smith (2014, p. 23) dat een vorm van een persoonlijke factor wel te beïnvloeden is als overheid. Het onderzoek van Barrett en Brunton-Smith (2014, p. 23) wijst uit dat politieke interesse op te wekken is voor mensen. Deze politieke interesse leidt ertoe dat mensen eerder geneigd zijn om te participeren (Barrett & Brunton-Smith, 2014, p. 23). Als voorbeeld geven Barrett en Brunton-Smith (2014, p. 23) dat voor jongeren scholen programma's kunnen implementeren die de ervoor zorgen dat jongeren interesse in de politiek en het maatschappelijke krijgen.

2.4. *Synthese*

De drie paragrafen laten zien dat onderzoeken verschillende inzichten geven die soms tegen elkaar ingaan. Daarom is een synthese nodig om richting te geven aan het onderzoek. Deze paragraaf weergeeft de synthese. Deze synthese is geschreven op basis van de drie paragrafen en verbindt de drie paragrafen met elkaar.

Jongeren zijn door Amnå en Ekman (2014), Jäntti en Kurkela (2021), Jeroense en Spierings (2022) en Michels (2012) erkend als ondervertegenwoordigde groepen. Die jongeren zouden door het gebruik van internet en digitale participatie eerder deelnemen aan inwonerparticipatie (Agger, 2012, p. 4; Holum, 2022, p. 992; Jäntti & Kurkela, 2021, p. 34). Barrett en Brunton-Smith (2014, p. 23) beweren dat het opwekken van politieke interesse de participatiegraad zal verhogen. Door extra lesprogramma's op scholen in te voeren, kunnen jongeren meer geïnteresseerd raken in politiek en zullen daardoor eerder participeren (Barrett & Brunton-Smith, 2014, p. 24). Gesynthetiseerd in dit onderzoek stelt de literatuur dus twee manieren voor om de ondervertegenwoordigde groep "jongeren" meer te laten deelnemen aan inwonerparticipatie.

Laagopgeleide mensen zijn door de onderzoeken van García-Espín (2025), García-Espín en Lancha-Hernández (2025), Jeroense en Spierings (2022), Kern en Hooghe (2018) en Sharp (1984) bevonden als ondervertegenwoordigde groepen bij inwonerparticipatie. Het eenvoudiger maken van de participatie zou voor hen het participeren toegankelijker maken (Falanga & Ferrão, 2021, p. 9; Jäntti & Kurkela, 2021, pp. 37-38).

De onderzoeken van Holum (2022), Jäntti en Kurkela (2021) en Lowndes et al. (2001) geven aan dat er veel onwetendheid bij inwoners is over de mogelijkheid om te participeren, wat als reden geldt dat inwoners niet participeren. De onderzoeken koppelen er gezamenlijk niet specifiek een doelgroep aan vast. Alleen het onderzoek van Jäntti en Kurkela (2021, p. 34) geeft aan dat de onwetendheid speelt bij een ondervertegenwoordigde doelgroep, namelijk de jongeren. Gemeenten zouden hierop in kunnen spelen door meer aan de informatievoorziening te doen. Gemeenten moeten

dan beter kenbaar maken dat participatie mogelijk. Volgens Van der Berg et al. (2020, pp. 996-998) bepaalt de manier van communiceren welk type persoon op komt dagen.

3. Het methodologisch kader

Nu vanuit de literatuur duidelijk is wat al over het onderwerp bekend is, kan dit onderzoek die kennis gebruiken voor de dataverzameling, teneinde die te analyseren om de onderzoeksvraag te beantwoorden. De dataverzameling bestaat in dit onderzoek uit het houden van interviews. Interviews zijn volgens Bleijenbergh et al. (2023, p. 5) een methode om kennis over een sociaal fenomeen te genereren. Dit gebeurt door verzameld materiaal te interpreteren en in tekst om te zetten (Bleijenbergh et al., 2023, p. 5). In dit onderzoek is het sociaal fenomeen de manieren hoe gemeenten ondervertegenwoordigde groepen mensen wel kunnen betrekken bij inwonerparticipatie. De interviews zijn in de vorm van een-op-eengesprekken, waarbij de onderzoeker vragen stelt aan de geïnterviewden om de geïnterviewden te begrijpen (Gray, 2018, p. 378). De inzichten van de geïnterviewden worden geanalyseerd en gesynthetiseerd, waarbij de synthese het antwoord op de onderzoeksvraag zal zijn.

De interviews in dit onderzoek zijn semigestructureerd. Bleijenbergh et al. (2023, p. 55) schrijven dat het voordeel van semigestructureerde interviews is dat geïnterviewden open hun eigen antwoorden op de vragen kunnen geven, ondanks dat er enige houvast in het interview zit. Het houvast komt de betrouwbaarheid van de datacollectie ten goede volgens Bleijenbergh et al. (2023, p. 56). Gray (2018, p. 379) geeft aan dat interviews de favoriete onderzoeksmethodes zijn voor onderzoeksvragen die doelen op meningen, ervaringen, waarden en mentaliteiten. Dit komt doordat geïnterviewden uitgebreid hun antwoord kunnen geven en zich daar in een gesprek meer geneigd toe voelen dan op papier (Gray, 2018, p. 379). De antwoorden van de participanten op de vraag door hoe gemeenten ondervertegenwoordigde groepen wel kunnen laten participeren, zijn op ervaringen gebaseerd. Verder schrijven Gray (2018, p. 378) en Van Thiel (2014, p. 93) dat middels semigestructureerde interviews een onderzoeker diepgaande antwoorden kan krijgen van een geïnterviewde, omdat de onderzoeker ter verduidelijking vervolgvragen kan stellen. In het geval van dit onderzoek kan de interviewer doorvragen over waarom iets werkt om moeilijk te bereiken groepen te betrekken bij participatie. Dit doorvragen zorgt ervoor dat de onderzoeker het mechanisme in een participatie-instrument beter kan begrijpen, wat helpt om een ontwerp vraag als deze onderzoeksvraag op strategisch niveau te beantwoorden. Omdat geïnterviewden diepgaande antwoorden over hun ervaringen kunnen delen zonder ver van het onderwerp af te wijken, is deze methode geschikt om de onderzoeksvraag te beantwoorden.

3.1. De operationalisatie

Dit onderzoek heeft een inductieve inslag omdat er in de wetenschappelijke literatuur op strategisch niveau nog beperkt onderzoek is gedaan naar hoe overheden niet-participanten kunnen laten participeren. In het theoretisch kader van dit onderzoek staan wel enkele concrete voorbeelden, maar

veel onderzoek op strategisch niveau is er nog niet. De inductieve inslag betekent dat vanuit de empirie theorieën gemaakt worden in plaats van door het toetsen van bestaande theorieën (Bleijenbergh et al., 2023, p. 31). Inductief onderzoek heeft geen operationalisatie, omdat de onderzoeker zo open mogelijk de interviews wil houden (Bleijenbergh et al., 2023, p. 33). Wel schrijven Bleijenbergh et al. (2023, p. 33) dat onderzoekers bij inductief onderzoek richting nodig hebben voor de dataverzameling. Derhalve worden de theorieën uit het theoretisch kader wel meegenomen in het onderzoek. Dit gebeurt via *sensitizing concepts* (Bleijenbergh et al., 2023, p. 33).

Bowen (2006, p. 14) schrijft dat *sensitizing concepts* concepten zijn die richting geven aan een onderzoek doordat ze belangrijke aspecten van een sociaal fenomeen weergeven. Ze schrijven dus geen harde theorieën of hypothesen voor, maar geven een onderzoeker een denkrichting mee om het antwoord op de onderzoeksvraag te vinden (Bowen, 2006, pp. 13-14). Volgens Bleijenbergh et al. (2023, p. 33) volgen *sensitizing concepts* uit het theoretisch kader van het onderzoek zelf, omdat daar verschillende theorieën staan die op de onderzoeksvraag ingaan en dus richting kunnen geven. De *sensitizing concepts* in dit onderzoek zijn gebaseerd op de synthese in het theoretisch kader. Voor dit onderzoek zijn de *sensitizing concepts* de volgende: ‘sociale media’, ‘digitaal’, ‘laagdrempelig’, ‘eenvoud’ en ‘politieke interesse’. De keuze voor deze *sensitizing concepts* is omdat in de synthese in het theoretisch kader uitwijst dat jongeren beter te bereiken zijn via sociale media en dat er voor laagopgeleide mensen laagdrempelige participatie moet zijn. Ook zou politieke interesse opgewekt kunnen worden onder jongeren. De *sensitizing concepts* zijn verwerkt in enkele vragen voor het interview en in het achterhoofd gehouden tijdens de data-analyse.

3.2. De dataverzameling

Dit onderzoek heeft als casusselectie de gemeente Nijmegen. De gemeente Nijmegen een grote organisatie is en heeft daardoor veel personeel die met participatie bezig zijn. Daarnaast heeft de gemeente Nijmegen, zoals in de inleiding aangegeven, de ambitie om een inclusiever participatiebeleid te krijgen. De semigestructureerde interviews zijn gehouden met tien ambtenaren die voor hun werk veel met inwonerparticipatie te maken hebben. Een ambtenaar is sinds twee jaar gepensioneerd, maar heeft gedurende zijn carrière wel veel met participatie te maken gehad. Qua aantal valt dit onderzoek binnen de richtlijnen voor een goede dataverzameling (Dworkin, 2012, p. 1319). Tijdens hun werk proberen de ambtenaren zoveel mogelijk mensen te bereiken bij het uitvoeren van participatie. Zij kunnen weten wat de handigheden zijn om zoveel mogelijk mensen te betrekken. Ambtenaren hebben allen een andere functie en werken op verschillende afdelingen. Dit onderzoek kan de kennis van ambtenaren van de verschillende afdelingen van de grote organisatie samenbrengen zodat de respondenten vanuit meerdere perspectieven ervaringen kunnen delen. Ofwel, dit geeft een breder beeld op participatie om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden.

De interviews duren dertig tot vijftig minuten en zijn in de vorm van een-op-eengesprekken. In bijlage 1 is de *interviewguide* te zien. De vragen in de *interviewguide* zijn deels gebaseerd op de

sensitizing concepts. De onderzoeker geeft de geïnterviewden veel ruimte om te antwoorden, zodat de geïnterviewden hun eigen opvattingen en perspectieven kunnen vertellen en zich niet laten leiden door de onderzoeker (Edwards & Holland, 2013, p. 30). Uiteindelijk resulteert dit in twee typen verzamelde data: de audio-opnames van de interviews en de transcripten van de interviews. De twee typen data zijn vanwege privacyoverwegingen niet openbaar. De begeleidend docent kan wel de geanonimiseerde transcripten lezen. Het datamanagementplan beschrijft hoe dit onderzoek zorgvuldig met de dataverzameling omgaat.

3.3. De data-analyse

De data-analyse is in de vorm van het coderen van interviewtranscripten. Dit gebeurt met het programma ATLAS.ti. Van Thiel (2014, p. 143) schrijft dat onderzoekers kwalitatieve data analyseren door de data middels coderen te verkleinen in kleine gegevenseenheden om vervolgens de codes met elkaar te vergelijken. Bleijenbergh et al. (2023, p. 78) schrijven dat inductief coderen uit drie fases bestaat: het open, axiaal en selectief coderen. Onderzoekers bedenken de codes op basis van de data (Bleijenbergh et al., 2023, p. 78; van Thiel, 2014, p. 142). Hierdoor toetsten onderzoekers bij inductief coderen niet de theorieën uit het theoretisch kader maar halen juist op wat de respondenten ervaren en maken daar theorieën van. Het maken van een theorie doet een onderzoeker door vanuit de vele codes, die gebaseerd zijn op de empirie, verbanden te leggen tussen die codes (Bleijenbergh et al., 2023, p. 79). Aangezien bij dit onderzoek nog weinig informatie bekend is over hoe gemeenten inwoners bij inwonerparticipatie kunnen betrekken en omdat de onderzoeker de ervaringen van de respondenten wil horen, is inductief coderen geschikt.

Tijdens het open coderen leest een onderzoeker een interviewtranscript en geeft aan relevant geachte stukken tekst een code (Bleijenbergh et al., 2023, p. 78; van Thiel, 2014, p. 142). Deze teksten zijn in dit onderzoek zo'n een woord tot een zin lang. De code beschrijft in enkele woorden de inhoud van het stuk tekst. De relevantie van een stuk tekst is gebaseerd op wat de onderzoeker relevant acht en de *sensitizing concepts*. Het axiaal coderen komt na het open coderen. Volgens Van Thiel (2014, p. 147) is axiaal coderen het zoeken naar gemeenschappelijke thema's tussen de open codes. Dit maakt de analyse beknopter (van Thiel, 2017, p. 147). Twee of meerdere open codes met een gemeenschappelijk thema vallen dan onder een axiale code totdat alle open codes onder een axiale code vallen. Dan begint het selectief coderen. Bleijenbergh et al. (2023, p. 79) schrijven onderzoekers dat bij selectief coderen naar verbanden tussen de axiale codes zoeken om vervolgens die verbanden te coderen. Onderzoekers kunnen door deze selectieve codes patronen in een sociaal fenomeen en de relaties tussen de verschillende concepten van het onderzoek zien (Bleijenbergh et al., 2023, p. 79). Volgens Bleijenbergh et al. (2023, p. 79) zijn de relaties tussen de verschillende concepten het antwoord op de onderzoeksvraag. In het geval van dit onderzoek geven deze relaties de manieren waarop de overheid ondervertegenwoordigde niet-participanten bereid kan krijgen om deel te nemen aan inwonerparticipatie weer.

zijn teruggebracht tot dertien axiale codes. Deze dertien axiale codes zijn op basis van hun thema gecodeerd tot vier selectieve codes. Deze vier selectieve codes, ook wel concepten, tezamen zijn het antwoord op de onderzoeksvraag. Derhalve bespreekt dit hoofdstuk de resultaten op basis van de vier selectieve codes. De inductieve codeboom staat in bijlage 2 in tabel 1.

4.1. *Inwoners bedienen*

“Inwoners bedienen” is het eerste concept. Dit concept heeft binnen dit onderzoek de interpretatie dat ambtenaren de inwoners moeten bedienen, het naar wens moeten maken van de inwoners. Het punt is dat ambtenaren met participatie wat vragen van hun inwoners, zoals tijd en energie. Door inwoners te bedienen, beperken beambten hoeveel moeite de inwoners in de participatie moeten steken. Dit concept bestaat vanuit de analyse uit vier thema’s. Deze thema’s staan hieronder uitgewerkt, ter verduidelijking van de inhoud van dit concept.

Het thema dat het meest voorkomt is “naar de mensen gaan.” Dit heeft als betekenis dat ambtenaren naar de plekken moeten gaan waar inwoners zich bevinden. Dit kan volgens de respondenten 2, 3, 4, 5, 6, en 7 door aan de deur aan te bellen bij inwoners om vervolgens het gesprek aan te gaan. Volgens de respondenten 2, 3, 7, 8 en 9 zullen ambtenaren naar plekken moeten gaan waar inwoners samenkomen of activiteiten hebben. “Zoek ze op in een wijkcentrum of ga naar de sportverenigingen waar ze komen en spreek mensen daar gewoon aan” (respondent 7). Zorg er dus vooral niet voor dat inwoners naar het gemeentehuis moeten komen, anders is volgens respondent 7 wel te raden wie er opdagen.

Het tweede thema is “dienstbaarheid richting inwoners”. Dit heeft vooral te maken met hoe beambten zich dienen te gedragen richting inwoners. De respondenten 2, 4, 5 en 7 geven vooral aan dat beambten zich moeten aanpassen aan het contact van de inwoners. Respondent 4 geeft hierover aan dat ambtenaren duidelijk moeten vragen hoe en wanneer inwoners als doelgroep willen participeren. Respondenten 5 en 7 geven aan dat ambtenaren zich moeten aanpassen aan de leefwereld van de inwoners. Respondent 5 geeft hierbij aan dat de inhoud van de avond moet aansluiten bij de doelgroep, dus in bepaalde wijken zullen beambten een klaverjasavond moeten organiseren om met mensen in gesprek te komen. Voorbeelden van hoe ambtenaren zich moeten gedragen gaat over eerlijk (respondenten 4 en 5) en duidelijk zijn (respondenten 2, 4, 5 en 6). Maar het gaat ook over meebewegen met de inwoners (respondent 5) en hen het gevoel geven dat hun inbreng ertoe doet (respondenten 2 en 9). Luister naar de mensen (respondent 6) en kweek vertrouwen bij de inwoners (respondenten 4, 5, 6, 8 en 10). “Maar voor mij is er gewoon één ding wat super superbelangrijk is en dat is echt vertrouwen creëren” (respondent 10). Ook het gebruik van digitale vormen van participatie valt onder dit thema. Hierdoor hoeven inwoners niet veel moeite te doen om toch te kunnen participeren. Op die manier is het een dienst richting inwoners toe. De respondenten geven niet een eenduidig beeld wie het best te bereiken zijn.

Het derde thema is “tegemoetkomen aan inwoners”. Dit gaat over het wegnemen van risico’s en onzekerheden (respondent 6) maar ook over financiële tegemoetkomingen voor de deelnemers (respondent 1) en het oplossen van andere zaken die spelen in een wijk (respondenten 4 en 9). Het wegnemen van risico’s en onzekerheden zorgt ervoor dat inwoners duidelijkheid krijgen en daardoor beter weten waar ze aan toe zijn. Deze duidelijkheid zou volgens respondent 6 tot hogere participatie leiden. De hogere tegemoetkoming zou volgens respondent 1 ervoor zorgen dat meer mensen willen participeren, omdat ze er dan geld aan verdienen. Dit gaat meer over institutionele vormen van participatie. Het oplossen van andere zaken zorgt ervoor dat inwoners vertrouwen krijgen in de gemeente en daardoor een andere houding aannemen tegenover de gemeente (respondenten 4 en 9).

En heel veel klachten worden vaak ook niet herkend als klacht, dus ook niet opgepakt als klacht.

Dus je ziet dat best wel veel burgers, ja op een gegeven moment het dan maar laten zitten, afhaken en dan lijkt het net zo van nou, we hebben niet zoveel klachten, het valt allemaal wel mee. Maar die burgers die afhaken die gaan uiteindelijk ook niet meer participeren. Die denken: laat maar. (Respondent 9)

“Gebruik meerdere vormen van uitnodigen” is het vierde thema. Dit geeft vooral aan dat door inwoners op meerdere manieren te informeren de kans groter is dat inwoners de uitnodiging meekrijgen (respondenten 6 en 7). “(...) een waaier aan communicatie, zeg maar (...) niet op een paard gaan wedden (...)” (respondent 6). Gemeenten bedienen de inwoners dan met de uitnodigingen, zodat inwoners er zelf niet achteraan hoeven te gaan. Ook dit is een soort van service voor inwoners en helpt om ze te betrekken.

4.2. Een-op-eencontact met inwoners

Het tweede concept is “een-op-eencontact met inwoners”. Hier gaat het er vooral om dat inwoners in gesprek kunnen met ambtenaren. Hiervoor kunnen gemeenten verschillende creatieve vormen voor gebruiken. Het gaat erom dat inwoners een gezicht zien. Dit concept heeft twee onderliggende thema’s. Deze zijn in de volgende alinea’s uitgewerkt ter toelichting op het concept.

Het eerste thema is “mensen aanspreken”. Het gaat hier volgens de respondenten 2, 4, 7, 8, 9 en 10 om het hebben van persoonlijk contact. Respondenten 4, 5, 7 en 9 voegen daar het in gesprek gaan met mensen eraan toe. Ofwel, ambtenaren houden gesprekken met inwoners om te weten wat ze vinden en willen. “Nou ja, om ze gewoon aan te spreken, te zeggen van ‘goh, zou er misschien iets zijn (...) in je straat of in je wijk wat je zelf zou willen of kunnen doen of heb je een idee?’” (respondent 7). Respondenten 2 en 3 zeggen dat ambtenaren direct contact moeten hebben. Dit ligt ook dicht bij persoonlijk contact en het gesprek aangaan. Dit thema komt enigszins overeen met het langs de deuren gaan bij het vorige concept. Bij dit concept gaat het er ook om dat beambten de wijken ingaan.

Het tweede thema is “creatieve vormen om in gesprek te gaan”. Dit kan volgens respondenten 2, 3 en 5 door met een koffiekar in de wijk te gaan staan en dan mensen aan te spreken. Ook kunnen gemeenten zelf een activiteit organiseren (respondent 5) of aanhaken op een ander evenement dat in een wijk plaatsvindt (respondenten 6 en 7). Via deze manieren ontstaat een-op-eencontact met inwoners. Bij het zelf organiseren van een activiteit gaat het erom dat die in de wijk zelf plaatsvindt, zodat inwoners alleen de straat op hoeven te lopen om in gesprek te gaan. Dit sluit ook aan bij het vorige concept “inwoners bedienen”, aangezien ambtenaren nu ook naar de inwoners toe gaan, waardoor inwoners minder moeite hoeven te doen.

We huren vanuit de gemeente een koffiekar. We zorgen voor goede koffie. Ik zorg dat er wat mensen zijn van onze samenwerkingspartij, dus de mensen van Portaal die alle huizen verhuren, van Bindkracht en we nodigen de mensen uit via een flyer dat we met ze in gesprek willen over een thema. En dan komen ze wel, omdat het laagdrempelig is, ze zien een kopje koffie, ze zien de buurman komen, ze zien die andere buurman komen en denkt [*sic*]: “oh, nieuwsgierig, wat is er aan de hand?” (Respondent 5)

4.3. *Gebruik externe ambassadeurs met positief imago*

“Gebruik externe ambassadeurs met een positief imago” is het derde concept. Bij dit concept gaat het erom dat succesverhalen doorverteld worden als het maar niet door de gemeente is. Het gaat er juist om dat andere mensen de succesverhalen doorvertellen.

Het eerste thema is “gebruik inwoners als ambassadeurs”. Het belangrijkste punt hierin is dat gemeenten dat niet doen maar inwoners zelf (respondenten 4, 6 en 7). Inwoners geloven buurtgenoten meer dan gemeenten (respondent 6). Daarnaast bereiken ze veel beter buurtgenoten dan dat gemeenten dat kunnen (respondenten 4, 6, 7 en 8). Uiteindelijk haken meer mensen aan bij participatie als zij positieve verhalen van buurtbewoners horen (respondent 4).

(...) lokale mensen uit de wijken die de wijk echt goed kennen. Die kunnen veel beter mensen uit hun eigen wijk bereiken dan een nou ja, maakt niet uit of het nou overheid is of een bedrijf of wat dan ook. Je merkt gewoon dat dat beter werkt. (Respondent 6)

Een andere manier is het gebruiken van sleutelfiguren binnen bepaalde inwonergroepen (respondenten 8 en 9). Over de sleutelfiguurbenadering binnen migrantengroepen zegt respondent 8 het volgende:

Dat is eigenlijk de eerste vorm van netwerk die je kan hebben, want dan heb je een aantal mensen die *standing* die positie hebben binnen een samenleving en je zorgt ervoor dat je die leert kennen. Want als je op een gegeven moment een aantal mensen uit de Syrische gemeenschap herkent, heb je iemand om te benaderen en kan je ervoor zorgen dat die mensen ook goed een boodschap aan hun eigen netwerk kunnen geven. (Respondent 8)

Deze sleutelfiguurpersonen hebben dus een goed netwerk binnen bepaalde groepen en zij kunnen contact leggen met medemensen van hun groep. Gemeenten kunnen hiervan gebruikmaken om met meer mensen uit ondervetegenwoordigde groepen in contact te komen. Om zo'n sleutelfiguur te vinden, moet een ambtenaar wel een het gevoel ervoor hebben (respondent 8).

Het tweede thema is "gebruik andere organisaties". Sommige organisaties hebben een beter imago dan een gemeente en weten wel contact met inwoners te krijgen (respondenten 5, 6, 7 en 8). "Dus maak het voor de mensen makkelijk en laagdrempelig dat het niet iets is van de gemeente, want daar hebben ze vaak niet zoveel mee" (respondent 5). Respondent 5 geeft hierbij als voorbeeld van een externe organisatie een sportclub of een gezondheidscentrum. Ook kunnen er volgens respondent 1 organisaties als belangenverenigingen mensen uit ondervetegenwoordigde groepen vertegenwoordigen, zodat gemeenten hun inbreng voor beleid horen.

Het derde thema is "participatie vanuit inwoners". Draagvlak voor een initiatief ligt daar wanneer het initiatief vanuit inwoners zelf komt (respondent 6). Gemeenten kunnen deze initiatieven wel aanwakkeren, als de inwoners er maar zelf eigenaarschap over hebben (respondent 6). Een ander voorbeeld van participatie vanuit inwoners is het hebben van zelforganisaties door inwoners.

Zelforganisatie is, goede vraag trouwens, daar verstaan we onder dat een bepaalde gemeenschap initiatief neemt om zichzelf te organiseren, zodat ze in ieder geval een plek hebben om elkaar te ontmoeten, dus voor sociale activiteiten. Soms heeft het ook een voordeel omdat ze naar buiten kunnen treden, dus een stukje belangenbehartiging kunnen verzorgen. (Respondent 8)

Deze zelforganisaties zijn volgens respondent 8 belangrijk omdat Nederland dusdanig georganiseerd is dat inwoners ook georganiseerd moeten zijn om invloed te kunnen hebben. Algemeen beleid kan niet elk individu tegemoet treden, waardoor beleidsvorming twintig procent van de mensen niet goed meeneemt (respondent 8). Respondent 8 zegt dat een gemeente niet ieder individu van die twintig procent kan spreken, waardoor die zelforganisaties die individuen kunnen vertegenwoordigen. Daarnaast is het een goede ingang om met die ondervetegenwoordigde groepen in contact te komen; de eerste contactgegevens zijn er al (respondent 8). Gemeenten kunnen deze zelforganisaties middels subsidies faciliteren (respondent 8).

4.4. *Laagdrempelig informeren en participeren*

Het laatste concept is “laagdrempelig informeren”. Hier gaat het vooral om dat het makkelijk en duidelijk moet zijn om te participeren en dat gemeenten inwoners laagdrempelig en duidelijk informeren over participatie. Gemeenten moeten mensen dus niet met moeilijke ambtelijke taal informeren en de participatie moet ook eenvoudig zijn. Ook dit concept bestaat uit vier thema’s die hieronder staan geïllustreerd ter verduidelijking van dit concept.

Het eerste thema is “concretiseren plannen”. Dit betekent dat de plannen waarvan gemeenten willen dat inwoners over participeren dat ze concreet zijn en aansluiten op de leefwereld van de inwoners (respondent 2). “Daar willen mensen wel over participeren, weet je wel. Dan gaat het heel direct om een concrete verandering in die leefomgeving en daar is de betrokkenheid veel makkelijker op te organiseren” (respondent 3). Een plan en de participatie vinden dan op straatniveau plaats, want dat heeft de meeste impact en het sluit het dichtst aan bij de leefwereld van mensen (respondent 5). Ook voelen inwoners zich meer aangesproken en het is aantrekkelijker om deel te nemen (respondent 6).

Het tweede thema is “digitale participatie”. Dit gaat om het digitaal informeren van inwoners en het invullen van vragenlijsten. Zo gebruikt de gemeente Nijmegen volgens respondent 1 LinkedIn om een meer diverse adviescommissie te krijgen. De gemeente gebruikt LinkedIn dan als communicatiekanaal. Ook gebruikt de gemeente Nijmegen soms digitale enquêtes (respondent 3).

Het derde thema is “analoog informeren”. Dit is de bekendheid van een participatiemogelijkheid vergroten door middel van analoge manieren van informeren. De respondenten 1, 5 en 6 zeggen bijvoorbeeld dat flyeren werkt. Ook het plaatsen van een artikel in de lokale krant is een gebruikte methode (respondenten 1 en 7). Een ander voorbeeld is een brief aan huis. De respondenten 2 en 3 zeggen dat die manier wel aardig werkt. De respondenten 4 en 7 ontkennen dat en zeggen dat het versturen van huis-aan-huisbrieven niet per se werkt om meer mensen te laten participeren.

Maar ook dat ik dan inderdaad wel zeg: “ja, een brief in deze wijk gaat gewoon niet werken, want sommige mensen zijn ook wel bang als ze een brief van de gemeente zien, dan durven ze hem niet te lezen of dan ja leggen ze hem gewoon weg”. Of ze denken: “het heeft toch niks met mij te maken.” (Respondent 7)

Het laatste thema is “taal uitnodigingen”. Dit gaat over wat er in de uitnodiging voor participatie staat. Belangrijk hierin is de schrijfstijl (respondent 7) maar ook het taalgebruik dient laagdrempelig te zijn (respondenten 3, 6, 7 en 9). “Van hoe doen we dat zo goed mogelijk in B1? Hoe zorgen we ook dat we proberen, ja, mensen te enthousiasmeren?” (respondent 7). Verder kunnen uitnodigingen prikkelend geschreven worden om emotie los te maken bij inwoners, waardoor inwoners wel gaan participeren (respondenten 4 en 10).

5. *Discussie*

Dit onderzoek begon met het gegeven dat de gemeente Nijmegen meer mensen vanuit ondervertegenwoordigde groepen bij participatie bereid wil krijgen om te participeren. De onderzoeksvraag voor dit onderzoek is hoe de gemeente Nijmegen dat kan doen. Voor dit onderzoek is vervolgens naar de wetenschappelijke literatuur gekeken om te zien wat er al bekend is over het onderwerp. Deze informatie gold als achtergrondinformatie om de dataverzameling in te gaan. De dataverzameling bestond uit het houden van interviews. Deze interviews zijn geanalyseerd door middel van inductief coderen. Na het presenteren van de gevonden resultaten is nu het moment om te reflecteren op dit onderzoek. Dat gebeurt eerst door de bevindingen uit dit onderzoek te reflecteren ten opzichte van de huidige literatuur. Daarnaast staan in dit hoofdstuk als reflectie de beperkingen van dit onderzoek. Onderaan in dit hoofdstuk staan de conclusies op basis van de resultaten.

5.1. *Discussie*

In deze paragraaf staat de reflectie van de bevindingen van dit onderzoek ten opzichte van de literatuur. Het concept “inwoners bedienen” is een concept dat niet in de wetenschappelijke literatuur terug te vinden is. Centraal bij dit concept staat dat gemeenten dienstbaar moeten zijn aan inwoners, meerdere methoden van uitnodigen moeten gebruiken, actief naar inwoners toe moeten gaan en dat gemeenten moeten tegemoetkomen aan de wensen van inwoners. Deze dienstbaarheid zorgt ervoor dat inwoners minder moeite hoeven te doen, wat de kans tot deelname aan participatie vergroot. Dit is daarmee een toevoeging aan de bestaande wetenschappelijke kennis. Een aspect uit dit concept is wel terug te zien in de literatuur, namelijk het gebruik van digitale vormen van. Hierop ligt dit onderzoek op een lijn met de onderzoeken van Agger (2012), Holum (2022) en Jäntti en Kurkela (2021). Anders dan de conclusies uit die onderzoeken geven de respondenten uit dit onderzoek gezamenlijk geen eenduidig beeld over wie het beste te bereiken is via digitale participatie. Verder wijzen de onderzoeken van Holum (2022), Jäntti en Kurkela (2021) en Lowndes et al. (2001) erop dat er vaak onwetendheid bij inwoners is over de participatiemogelijkheden. In paragraaf 2.4. van dit onderzoek is de suggestie gewekt om hier als gemeente op in te spelen door meer aan de informatievoorziening te doen. Uit de interviews blijkt dat respondenten het gebruiken van meerdere methoden van uitnodigen relevant achten. Dit laat blijken dat de gemeente Nijmegen op deze onwetendheid in kan spelen.

Centraal bij het tweede concept, “een-op-eencontact met inwoners”, staat het vinden van creatieve participatievormen om in gesprek te gaan, zoals het plaatsen van een koffiekar in de wijk, en het aanspreken van mensen. Dit directe contact zorgt ervoor dat inwoners eerder hun inbreng uiten. Dit concept en de bijbehorende voorbeelden van participatie-instrumenten waren niet in de literatuur terug te vinden. Derhalve is dit concept ook een toevoeging aan de huidige kennis.

Ook het derde concept is een onbekende in de literatuur. Centraal bij dit concept, “gebruik externe ambassadeurs met positief imago”, staat het gebruiken van andere organisaties en inwoners als ambassadeurs voor een project van de gemeente en dat de participatie vanuit de inwoners zelf komt. Hierdoor vertellen andere mensen dan het gemeentepersoneel positieve verhalen door. Dit zorgt ervoor dat andere inwoners eerder aangestoken worden om te participeren dan als gemeentepersoneel positieve verhalen doorvertelt. In het resultatenhoofdstuk zijn meerdere manieren om dat te doen besproken.

Het vierde concept, “laagdrempelig informeren en participeren”, heeft als belangrijke punten dat plannen concreet moeten zijn, de gemeente digitale participatie en informatie kan gebruiken, de gemeente inwoners analoog moet informeren en dat de taal binnen een uitnodiging laagdrempelig en prikkelend moet zijn. Het laagdrempelig taalgebruik is iets wat in de literatuur terug te vinden is. Hiermee komt dit onderzoek op dit gebied tot dezelfde conclusie als Falanga en Ferrão (2021, p. 9) dat eenvoudig taalgebruik de participatiegraad kan verhogen. Falanga en Ferrão (2021, p. 9) zeggen echter dat laagopgeleide mensen daardoor meer participeren. Op basis van dit onderzoek kan daar geen uitspraken over gedaan worden; dit onderzoek geeft geen specifieke doelgroep. Jäntti en Kurkela (2021, pp. 37-39) stellen dat participatiemethoden *easy-to-use* en *easy-to-access* moeten zijn. Het gebruik van digitale participatie als een vorm van laagdrempelig participeren geldt ook volgens Jäntti en Kurkela (2021, p. 34) als een participatiemethode die *easy-to-use* is. Hier sluit dit onderzoek dus aan op die van Jäntti en Kurkela (2021).

Er is daarmee een theorie die wel in de literatuur bekend is maar niet echt in dit onderzoek terugkomt en dat is de bevinding van Barrett en Brunton-Smith (2014, p. 23) dat door het opwekken van politieke interesse meer mensen gaan participeren. Een respondent vertelde dat dit werkt, maar de rest van de respondenten herkenden zich hier niet in. Daarom kan dit onderzoek de werking van die bevinding bevestigen noch ontkennen.

5.2. De beperkingen

In deze paragraaf staan de beperkingen van dit onderzoek. De eerste beperking van het onderzoek is in hoeverre gemeenten echt iedereen bereiken op basis van de resultaten van dit onderzoek. Voor dit onderzoek hebben medewerkers van de gemeente Nijmegen in de interviews verteld welke manieren zij geschikt achten om meer mensen te betrekken bij inwonerparticipatie. Het risico dat hieruit volgt is dat zij alsnog een bepaalde groep mensen missen en derhalve niet bereiken. Zij bereiken wel veel mensen uit verschillende groepen, maar het risico bestaat dat zij groepen mensen missen zonder dat ze het zelf weten. Ofwel, er is een *blind spot*. Vervolgonderzoek zou kunnen onderzoeken of alle mensen die niet bereikt worden dat met deze instrumenten wel worden door te kijken welke groepen mensen er allemaal zijn en bij henzelf controleren of ze bereikt worden. Desalniettemin zullen de opbrengsten van dit onderzoek bijdragen aan het representatiever maken van inwonerparticipatie.

Dit onderzoek heeft gekeken welke instrumenten geschikt zijn om meer mensen te betrekken bij inwonerparticipatie, maar niet duidelijk uit dit onderzoek blijkt welk instrument het best geschikt is

bij welke doelgroep. Voorbeelden hiervan zijn hierboven besproken bij de digitale vormen van participatie en het laagdrempelig taalgebruik. Maar ook interessant is om te bekijken welke doelgroep het best wordt bereikt met het plaatsen van een koffiekar in de wijk en welke bij het langs de deuren gaan. Vervolgonderzoek zou bij alle instrumenten kunnen vaststellen voor welke doelgroep welk instrument het efficiëntst is en hoe de instrumenten het meest effectief vorm te geven zijn.

Het advies voor de praktijk is om wel gebruik te maken van de bevindingen uit dit onderzoek, aangezien de respondenten uit dit onderzoek wel aangeven dat deze instrumenten werken. Specifiek gericht op gemeente Nijmegen kan de gemeente de strategische concepten uit dit onderzoek verwerken in beleid, zodat het gehele gemeenteapparaat deze concepten gaat toepassen in de praktijk. Andere gemeenten kunnen dit ook gaan doen.

5.3. *Conclusie*

In deze paragraaf staat de conclusie van dit onderzoek. Het antwoord op de onderzoeksvraag bestaat uit vier op strategisch niveau geformuleerde concepten die inductief gevonden zijn in dit onderzoek. Ten eerste zal de gemeente Nijmegen ervoor moeten zorgen dat inwoners zo weinig mogelijk inspanning hoeven te leveren en dat de gemeente dienend is aan inwoners. Ten tweede is het belangrijk dat de ambtenaren een-op-eencontact met inwoners hebben. Ofwel, dat de beampten in gesprek gaan met inwoners. Ten derde dient de gemeente Nijmegen ervoor te zorgen dat organisaties en/of inwoners positieve verhalen over gemeentepannen en de participatie doorvertellen aan andere inwoners. Ten vierde dienen de ambtenaren inwoners laagdrempelig te informeren en de participatie laagdrempelig te maken. Ofwel, de gemeente Nijmegen dient ervoor te zorgen dat het voor iedereen begrijpelijk toegankelijk is en dat het onderwerp aansluit bij de leefwereld van mensen.

Bij het uitvoeren van participatie waarbij beampten deze vier concepten in acht nemen, zullen de beampten meer ondervertegenwoordigde mensen bereid krijgen om te participeren. Anders dan alleen de *usual suspects* die participeren, krijgen gemeenten hierdoor een inclusievere participatie. Deze concepten geven dus antwoord op hoe de gemeente Nijmegen ondervertegenwoordigde groepen bereid kan krijgen om deel te nemen aan inwonerparticipatie. Ze zijn voornamelijk op strategisch niveau beschreven, omdat participatie immers maatwerk blijft volgens Agger (2012, p. 41). Dit onderzoek geeft in de resultatensectie wel meerdere concrete voorbeelden die de respondenten vertelden. Op naar meer representatie in participatie.

Literatuur

- Abas, A., Arifin, K., Ali, M. A. M., & Khairil, M. (2023). A systematic literature review on public participation in decision-making for local authority planning: A decade of progress and challenges. *Environmental Development*, 46, 1-12.
<https://doi.org/10.1016/j.envdev.2023.100853>
- Agger, A. (2012). Towards tailor-made participation: how to involve different types of citizens in participatory governance. *Town Planning Review*, 83(1), 29-46.
<https://doi.org/10.3828/tpr.2012.2>
- Amnå, E., & Ekman, J. (2014). Standby citizens: diverse faces of political passivity. *European Political Science Review*, 6(2), 261-281. <https://doi.org/10.1017/S175577391300009X>
- Barrett, M., & Brunton-Smith, I. (2014). Political and Civic Engagement and Participation: Towards an Integrative Perspective. *Journal of Civil Society*, 10(1), 5-28.
<https://doi.org/10.1080/17448689.2013.871911>
- Berg, A. C. van den, Giest, S. N., Groeneveld, S. M., & Kraaij, W. (2020). Inclusivity in Online Platforms: Recruitment Strategies for Improving Participation of Diverse Sociodemographic Groups. *Public Administration Review*, 80, 989-1000. <https://doi.org/10.1111/puar.13215>
- Bleijenbergh, I., Lansu, M., & Engen, M. van. (2023). *Qualitative research in organizations*. Radboud University.
- Bowen, G. A. (2006). Grounded Theory and Sensitizing Concepts. *International Journal of Qualitative Methods*, 5(3), 12-23. <https://doi.org/10.1177/160940690600500304>
- Burby, R. J. (2003). Making Plans that Matter: Citizen Involvement and Government Action. *Journal of the American Planning Association*, 69(1), 33-49.
<https://doi.org/10.1080/01944360308976292>
- Callahan, K. (2007). Citizen Participation: Models and Methods. *International Journal of Public Administration*, 30(11), 1179-1196. <https://doi.org/10.1080/01900690701225366>
- Dworkin, S. L. (2012). Sample Size Policy for Qualitative Studies Using In-Depth Interviews. *Archives of Sexual Behavior*, 41(6), 1319-1320. <https://doi.org/10.1007/s10508-012-0016-6>
- Edwards, R., & Holland, J. (2013). What forms can qualitative interviews take? In R. Edwards & J. Holland (Eds.), *What is Qualitative Interviewing?* (pp. 29-42). London: Bloomsbury Academic. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/58752>
- Eijk, C. van. (2014). Growing Access to Local Decision-Making? Explaining Variation among Dutch Municipalities in the Institutional Measures to Promote Citizen Participation. *Journal of Urban Affairs*, 36(2), 256-275. <https://doi.org/10.1111/juaf.12033>
- Falanga, R., & Ferrão, J. (2021). The evaluation of citizen participation in policymaking: Insights from Portugal. *Evaluation and Program Planning*, 84, 101895.
<https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2020.101895>

- García-Espín, P. (2025). Can participatory democracy become “inclusive”? Class, mobilization and voice in participatory institutions. *European Political Science Review*, 17(2), 169-184.
<https://doi.org/10.1017/S1755773924000262>
- García-Espín, P., & Lancha-Hernández, E. (2025). The Professionalisation of Participatory Democracy: Class and Cultural Biases in Citizen Advisory Councils. *Political Studies*, 0(0), 1-23. <https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1177/00323217251319065>
- Gemeente Nijmegen. (2024). Ons samenwerken met de stad – Actieprogramma. *Gemeenteraad Nijmegen Besluitvormende raadsvergadering 9 oktober 2024, agendapunt 4.7.*
<https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Calendar>
- Geurtz, C., & Wijdeven, T. van de. (2010). Making Citizen Participation Work: The Challenging Search for New Forms of Local Democracy in The Netherlands. *Local Government Studies*, 36(4), 531-549. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494110>
- Gherghina, S., & Geissel, B. (2018). An Alternative to Representation: Explaining Preferences for Citizens as Political Decision-Makers. *Political Studies Review*, 17(3), 224-238. <https://doi.org/10.1177/1478929918807713>
- Gray, D. E. (2018). *Doing research in the real world* (4th ed.). SAGE Publications.
- Hirschman, A. O. (1970). *Exit, voice, and loyalty: responses to decline in firms, organizations, and states*. Harvard University Press. <https://hdl.handle.net/2027/heb04043.0001.001>
- Holum, M. (2022). Citizen Participation: Linking Government Efforts, Actual Participation, and Trust in Local Politicians. *International Journal of Public Administration*, 46(13), 915-925.
<https://doi.org/10.1080/01900692.2022.2048667>
- Ianniello, M., Iacuzzi, S., Fedele, P., & Brusati, L. (2019). Obstacles and solutions on the ladder of citizen participation: a systematic review. *Public Management Review*, 21(1), 21-46.
<https://doi.org/10.1080/14719037.2018.1438499>
- Irvin, R. A., & Stansbury, J. (2004). Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort? *Public Administration Review*, 64(1), 55-65.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2004.00346.x>
- Jäntti, A., & Kurkela, K. (2021). How Municipalities Can Enhance Citizen Participation? – Exploring the Views of Participants and Non-Participants. *Scandinavian Journal of Public Administration*, 25(1), 23-42. <https://doi.org/10.58235/sjpa.v25i1.7126>
- Jeroense, T., & Spierings, N. (2022). Political participation profiles. *West European Politics*, 46(1), 1-23. <https://doi.org/10.1080/01402382.2021.2017612>
- John, P. (2009). Can Citizen Governance Redress the Representative Bias of Political Participation? *Public Administration Review*, 69(3), 494-503.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2009.01995.x>

- Kern, A., & Hooghe, M. (2018). The effect of direct democracy on the social stratification of political participation: Inequality in democratic fatigue? *Comparative European Politics* 16(4), 724-744. <https://doi.org/10.1057/s41295-017-0093-y>
- Klijn, E. H. (2008). Governance and Governance Networks in Europe: An assessment of ten years of research on the theme. *Public Management Review*, 10(4), 505-525. <https://doi.org/10.1080/14719030802263954>
- Lowndes, V., Pratchett, L., & Stoker, G. (2001). Trends in Public Participation: Part 2 – Citizens' Perspectives. *Public Administration*, 79(2), 445-455. <https://doi.org/10.1111/1467-9299.00264>
- Michels, A. (2011). Innovations in democratic governance: how does citizen participation contribute to a better democracy? *International Review of Administrative Sciences*, 77(2), 275-293. <https://doi.org/10.1177/0020852311399851>
- Michels, A. (2012). Citizen Participation in Local Policy Making: Design and Democracy. *International Journal of Public Administration*, 35(4), 285-292. <https://doi.org/10.1080/01900692.2012.661301>
- Michels, A., & Graaf, L. de. (2010). Examining Citizen Participation: Local Participatory Policy Making and Democracy. *Local Government Studies*, 36(4), 477-491. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494101>
- Nair, L. B., Gibbert, M., & Hoorani, B. H. (2023). *Combining Case Study Designs for Theory Building: A New Sourcebook for Rigorous Social Science Researchers*. Cambridge University Press. <https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1017/9781009023283>
- Rusbult, C. E., Zembrodt, I. M., & Gunn, L. K. (1982). Exit, voice, loyalty, and neglect: Responses to dissatisfaction in romantic involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43(6), 1230-1242. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.43.6.1230>
- Sharp, E. B. (1984). "Exit, Voice, and Loyalty" in the Context of Local Government Problems. *Western Political Quarterly*, 37(1), 67-83. <https://doi.org/10.1177/106591298403700106>
- Smaling, A. (2009). Generaliseerbaarheid in kwalitatief onderzoek. *KWALON*, 14(3), 5-12. <https://doi.org/10.5117/2009.014.003.002>
- Tadili, J., & Fasly, H. (2019). Citizen participation in smart cities: a survey. *SCA '19: Proceedings of the 4th International Conference on Smart City Applications*, 10, 1-6. <https://doi.org/10.1145/3368756.3368976>
- Thiel, S. van. (2014). *Research Methods in Public Administration and Public Management: An Introduction* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203078525>
- Turnhout, E., Bommel, S. van, & Aarts, N. (2010). How participation creates citizens: participatory governance as performative practice. *Ecology and Society*, 15(4), 26. <https://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art26/>

Bijlage 1

Interviewguide

- Kunt u wat over uzelf en uw werk vertellen?
- Hoe heeft u binnen uw werk met participatie te maken gehad?
- Zijn er mensen die volgens u ondervertegenwoordigd zijn bij inwonerparticipatie?
 - o Indien ja: welke type mensen zijn dat?
- Wat zijn voor die mensen de redenen om niet te participeren?
- Hoe denkt u dat de participatiedeelname verhoogd kan worden, vooral bij ondervertegenwoordigde groepen?
- Heeft u digitale vormen van participatie gebruikt?
 - o Hoe is het gebruik van digitale vormen voor participatie?
- Soms kan het inhoudelijke onderwerp van participatie best ingewikkeld zijn. Herkent u dat?
 - o Hoe gaat u daarmee om?
- Heeft u het idee dat mensen die politiek geïnteresseerd zijn veel vaker bij participatie aanwezig zijn?
 - o Denkt u dat het opwekken van politieke interesse de participatiedeelname kan verhogen?
- Wilt u zelf nog iets vertellen wat niet aan de orde is gekomen? Heb ik iets niet gevraagd wat ik wel had moeten vragen?

Bijlage 2

Tabel 1 De codeboom volgende uit de data-analyse

Open code	Axiale code	Selectieve code
Aanpassen aan andermans contact Afspraken nakomen Betrouwbaarheid Eenvoud en duidelijkheid Eerlijkheid Gebruik digitale vormen Het belang in laten zien Laagdrempelig Laten voelen dat ze inspraak hebben Luisteren naar inwoners Meebewegen met inwoners Ondersteuning bieden Positief zijn Terugkoppeling Vertrouwen kweken	Dienstbaarheid richting inwoners	Inwoners bedienen
Diversiteit aan manieren Meerdere communicatiemiddelen Toereikende communicatiemiddelen	Gebruik meerdere vormen van uitnodigen	
Langs de deuren Mensen opzoeken waar ze zijn Netwerken waar ze zich in bevinden	Naar de mensen gaan	
Andere dingen oplossen Financiële tegemoetkoming Flexibiliteit Iets tegenover zetten Kinderopvang regelen Kortere verbintenis Risico's wegnemen Subsidies Zekerheid	Tegemoetkomen aan inwoners	
Aanhaken op iets anders Activiteit aanbieden Een bankje neerzetten Een wijkkar Iets ludieks Inwonersavond in carrousel Met koffiekar staan en met mensen praten Springkussen neerzetten	Creatieve vormen om in gesprek te gaan	Een-op-eencontact met inwoners
Direct contact In gesprek gaan Mensen bellen Persoonlijk contact	Mensen aanspreken	
Jongerenwerkers Organisaties uitnodigen Samenwerken met andere organisaties	Gebruik andere organisaties	Gebruik externe ambassadeurs met positief imago

Ambassadeurs Positieve verhalen doorvertellen door inwoners Sleutelfiguur	Gebruik inwoners als ambassadeurs	
Vanuit inwoners zelf komen Zelforganisatie faciliteren	Participatie vanuit de inwoners	
Concrete plannen Klein onderdeel Op kleinere schaal grote Projecten opdelen	Concretiseren plannen	Laagdrempelig informer en participeren
Gebruik Facebook Gebruik Instagram Gebruik LinkedIn Gebruik sociale media Gebruik TikTok Gebruik website Gebruik Werken in Gelderland Vragenlijst	Digitale participatie en informatie	
Bekendheid vergroten Brief aan huis Flyeren Gebruik krant Mensen informeren	Mensen analoog informeren	
Communicatielijnen Een prikkelende uitnodiging Schrijfstijl Taalgebruik	Taal uitnodiging	